

Κριτήρια και Προτεραιότητες για την Διαχείριση Συστημάτων και Δικτύων Ενέργειας

**ΑΡΓΥΡΗΣ
ΠΛΕΣΙΑΣ**

Π.Μ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΜΕ

Την τελευταία δεκαετία μέσα στο καθεστώς της οικονομικής κρίσης και της εν συνεχεία εξέλιξη της σε ενεργειακή κρίση, διαπιστώθηκαν **βίαιες ανακατατάξεις στο μοντέλο ενεργειακής κάλυψης της ελληνικής κατοικίας**. Το σενάριο της **κυριαρχίας του πετρελαίου** για την θέρμανση, αντικαταστάθηκε από διάφορα μείγματα που περιλαμβάνουν **Φυσικό Αέριο (Φ.Α.), Ηλεκτρική Ενέργεια (ΗΕ),** διάφορους τύπους **ξυλείας**. Σε πολλές περιπτώσεις η κατοικία πέρασε στη διάρκεια μίας δεκαετίας από τρεις τύπους ενεργειακής κατανάλωσης με χρήση διαφορετικού εξοπλισμού και με υψηλό οικονομικό κόστος για την μετάβαση από την μία μορφή στην άλλη..

Το 2004 θεσμοθετήθηκε επίσης μία άλλη **ελληνική «πατέντα»**, με την οποία συνδέθηκε η έκδοση οικοδομικής άδειας με την **υποχρεωτική μελέτη και εγκατάσταση θέρμανσης Φ.Α. ως πηγή ενέργειας για τις νέες οικοδομές**. Η «πρόβλεψη» αυτή έγινε με οριζόντια εφαρμογή για όλες τις αδειοδοτήσεις ακινήτων, ανεξάρτητα από την ένταξη τους σε αστικό ιστό στον οποίο να υπάρχει έστω **«δυναμικός» σχεδιασμός παροχής Φ.Α. αστικής κατανάλωσης**. Υπάρχουν οικισμοί ορισμένων εκατοντάδων κατοίκων στους οποίους παρότι δεν πρόκειται να φτάσει το δίκτυο Φ.Α., **οι νέες κατοικίες διαθέτουν εγκατάσταση Φ.Α. και μάλιστα ελεγχμένη από την ΔΕΠΑ, η οποία δεν θα χρησιμοποιηθεί ΠΟΤΕ!!!!**

Επισημαίνεται ακόμη ότι και στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αν. Μακεδονίας – Θράκης, και άλλων περιφερειών, οι εγκαταστάσεις Φ.Α., που κατασκευάστηκαν με το συγκεκριμένο μοντέλο, δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ακόμη διότι **δεν υπάρχουν αστικά δίκτυα διανομής** (πιθανώς να γίνουν στην επόμενη διετία), με άγνωστα αποτελέσματα στην λειτουργικότητα τους και στο επίπεδο τεχνολογικής ενσωμάτωσης.

Η παραπάνω ιστορία παραλογισμού, ολοκληρώνεται μετά

- ▶ την **κατάρρευση της επιχειρηματολογίας περί της περιβαλλοντικής συμβατότητας** καθώς το Φ.Α. κατατάχθηκε στις μεταβατικές πηγές ενέργειας,
- ▶ τις **ενεργειακές ανακατατάξεις** που επέφερε η εισβολή στην Ουκρανία με τις γνωστές επιπτώσεις.

Είναι γεγονός ότι η επίδραση των πολεμικών επιχειρήσεων αποτελεί ατυχηματικό, **μη προβλέψιμο παράγοντα**, οι λοιπές όμως συνιστώσες θα ήταν δυνατόν να ενταχθούν σε

Ο Αργύρης Πλέσιος, Πολιτικός Μηχανικός και Πρόεδρος του Συλλόγου Μελετητών Ελλάδος (ΣΜΕ) αναλύει στο Εργοληπτικόν Βήμα τα «κενά» στον προγραμματισμό ανάπτυξης του δικτύου φυσικού αερίου για την θέρμανση κατοικιών

ένα Εθνικό Πλαίσιο Ενεργειακού Σχεδιασμού, εάν υποθέσουμε ότι υπάρχει κάτι τέτοιο.

Στην ΒΙ.ΠΕ. Κομοτηνής λειτουργεί από το 2001 ο ΑΗΣ Κομοτηνής δυναμικότητας περί τα 500MW, με πηγή ενέργειας το Φ.Α., η λειτουργία του οποίου περιορίζεται σε ορισμένες ώρες το εικοσιτετράωρο, με σημαντικές κοστολογικές συνέπειες από καθημερινό restart. Παράλληλα στον ίδιο χώρο της ΒΙ.ΠΕ. Κομοτηνής, βρίσκεται σε εξέλιξη η κατασκευή νέας μονάδας περί τα 900MW (όμιλοι MotorOil και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ), η οποία θα λειτουργήσει το 2024. Είναι **αξιοπερίεργη η αδειοδότηση νέας μονάδας με ίδια πηγή ενέργειας καθώς η υφιστάμενη υπολείπεται. Η πιθανή αιτιολόγηση του ανωτέρω «αξιοπερίεργου» θα μπορούσε να είναι μόνο εάν υπάρχει προγραμματισμός να διακοπεί η λειτουργία της Εθνικής Υποδομής (ανήκει στη ΔΕΗ) και η λήψη της Η.Ε. από τον ιδιώτη!!!!**

Αντίστοιχες δυσλειτουργίες στην προτεραιοποίηση των αδειοδοτήσεων παρατηρούνται την τελευταία περίοδο με έργα εγκατάστασης ΑΠΕ (φωτοβολταϊκά και ανεμογεννήτριες) σε όλη την επικράτεια ενώ καταγγέλλεται από διάφορες πλευρές, ότι υπάρχουν ευνοϊκές ρυθμίσεις στην χρήση του υφιστάμενου ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ. Από δήλωση του Πρωθυπουργού (Τρίπολη, 05/12/2022) "... **προσωπικά θεωρώ απόλυτη προτεραιότητα την ένταξη στο δίκτυο μονάδων που μπορούν να χρησιμοποιούν ΑΠΕ για να μειώσουν το κόστος παραγωγής. Αυτό πρέπει να είναι συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας, όσο πιο γρήγορα το κάνουμε τόσο πιο ανταγωνιστικοί θα είμαστε. Γνωρίζεται τις δυσκολίες και τις επενδύσεις, οι οποίες πρέπει να γίνουν στα δίκτυα, αλλά το θεωρώ απολύτως κρίσιμο για να στηρίξουμε τον παραγωγικό μας ιστό**", **διαφαίνεται** η γνώση του προβλήματος, **δεν διαφαίνεται** όμως η ύπαρξη μηχανισμού για την προτεραιοποίη-

ηση για την εύρεση πόρων και γενικότερα για την διαχείριση των δικτύων που έχει επισημάνει ως πρόβλημα.

Ο κατάλογος αντίστοιχων παραδειγμάτων είναι μεγάλος, αλλά και από τα λίγα που παρατέθηκαν, διαφαίνεται η έλλειψη Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης της ενεργειακής πορείας της χώρας. Η αντίληψη που υπήρξε σε συνολικότερο ευρωπαϊκό επίπεδο και υπό την επικράτηση άκριτων φιλελεύθερων πολιτικών, περί της ρύθμισης των συστημάτων με τους συνθήκες “όρους αγοράς”, αποδείχθηκε ανεπαρκής στην αντιμετώπιση κρίσεων αλλά κυρίως ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ, με παράλληλες συνέπειες στο σύνολο των εθνικών οικονομιών. Η αντιφατικότητα στην εικόνα που έχει διαμορφωθεί μεταξύ της οικονομικής ύφεσης από την μία πλευρά με αύξηση της ανεργίας και με την υπολειτουργία βιομηχανικών μονάδων και των υπερκερδών ορισμένων φορέων εμπορίας της ενέργειας, πιστεύεται ότι καταδεικνύει την αστοχία του συστήματος ενεργειακής διαχείρισης.

Στην χώρα μας η μονοπωλιακή θέση της ΔΕΗ για δεκαετίες στην παραγωγή και διανομή της ενέργειας με παράλληλη εφαρμογή δημόσιων πολιτικών για την επέκταση των δικτύων με κοινωνική υπευθυνότητα, επιτέλεσε ένα ρόλο κοινά αποδεκτού Εθνικού Ενεργειακού Συστήματος. Επιπρόσθετα λειτούργησε με την δυνατότητα άμεσης κυβερνητικής παρέμβασης ως μοχλός κοινωνικής δικαιοσύνης (π.χ. ηλεκτροδότηση της χώρας, απομακρυσμένοι οικισμοί κλπ) για την διατήρηση της ισορροπίας σε χωρικό επίπεδο και την εξασφάλιση ισότιμων περιφερειακών ευκαιριών ανάπτυξης.

Η αλλαγή στο σύστημα διαχείρισης της ενέργειας πρακτικά αφαίρεσε την “εθνική” και “κοινωνική” διάσταση στην διαμόρφωση συστημάτων διαχείρισης ενέργειας με πολύ δυσμενή αποτελέσματα, η έκταση των οποίων δεν έχει γίνει ορατή ακόμη στο σύνολο της. Η δημιουργία Ρυθμιστικών Αρχών με ατελείς και μη αποφασιστικές Αρμοδιότητες δεν είναι δυνατόν να αποτελέσουν επαρκή μέσα για τον ορθολογικό σχεδιασμό και ΚΥΡΙΩΣ την ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.

Επισημαίνεται επίσης, ότι όπως για όλα τα δίκτυα υποδομών, έτσι και για τα ενεργειακά δίκτυα, απαιτούνται μεγάλα χρονικά διαστήματα από την αιτιολόγηση της σκοπιμότητας μέχρι την υλοποίηση και λειτουργία του σχεδιασμού τους, ενώ πολλές φορές απαιτείται και αναθεώρηση του σχεδιασμού ή ακόμη και ανατροπή αυτού, εφ’ όσον διαμορφθούν διαφορετικές συνθήκες.

Σήμερα στην χώρα μας κατασκευάζονται εξ αρχής νέα δίκτυα διανομής Φ.Α. αστικής κατανάλωσης, με αποτέλεσμα πέραν του κόστους των ιδίων δικτύων να υπάρχει και σημαντικό κόστος στις υποδομές των αντίστοιχων πόλεων. Η Ε.Ε. δεν χρηματοδοτεί πλέον την κατασκευή δικτύων Φ.Α., λόγω του χαρακτηρισμού του ως μεταβατικής πηγής. Η επιλογή αυτή, η οποία έγινε προ δεκαετίας με όποιο κόστος έχει αυτή για τη χώρα, δεν υπόκειται σε καμία διαδικασία για την αποτίμηση της εξέλιξης της. Πρακτικά αποτελεί μία πολιτική, η οποία έχει κλειδώσει σε έναν “αυτόματο πιλότο” και δεν υπάρχει μηχανισμός να την “ξεκλειδώσει”, ώστε να εκτιμηθεί η εξέλιξη και να αναπροσαρμοστεί η πορεία εφ’ όσον απαιτείται. Σίγουρα το σκηνικό είναι σουρεαλιστικό που περιγρά-

φεται από το ανέκδοτο με τις μπανάνες και τους πιθήκους.

Η ύπαρξη σε ορισμένες περιπτώσεις και σε ορισμένους τομείς της δυνατότητας να ασκηθούν πολιτικές με εθνικά χαρακτηριστικά παρότι είναι ορθή, συνήθως αποτελεί επίφαση για τον ρόλο του κράτους και για την διασφάλιση του κοινωνικού ελέγχου, για πολλούς λόγους. Η κατάτμηση των δραστηριοτήτων (π.χ. ΡΑΕ με περιορισμένες αρμοδιότητες), τα κριτήρια αξιολόγησης αποτελεσματικότητας (π.χ. η οικονομική απόδοση της μετοχής της ΔΕΗ), είναι ενδεικτικοί παράγοντες που δεν επιτρέπουν την αναγωγή των πολιτικών στην εθνική τους διάσταση. Η στρεβλή χρήση ακόμη και όρων, όπως Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας, στους οποίους η αποτίμηση επιτυχίας γίνεται με κριτήρια κερδοφορίας και οικονομικής μεγέθυνσης έναντι των κριτηρίων της κοινωνικής ευημερίας αποτελούν δείγματα κακής οργάνωσης.

Η Πολιτεία θα πρέπει να εξετάσει σε άμεσο χρόνο την δημιουργία Φορέα διαμόρφωσης Εθνικής Πολιτικής για την οργάνωση του Ενεργειακού Συστήματος είτε να διευρύνει τις δυνατότητες που έχουν θεσμοθετηθεί για την ΡΑΕ, με στόχους:

- την διαμόρφωση σχεδίου μετάβασης
- την διαμόρφωση πλαισίου αναγκαίων υποδομών
- την επεξεργασία σχεδίου για την εξασφάλιση του κοινωνικού ελέγχου στις υποδομές
- την κοστολόγηση του σχεδίου και την διαμόρφωση κανόνων άσκησης των δραστηριοτήτων ώστε να εξασφαλίζεται η ορθολογική επιχειρηματικότητα
- την παρακολούθηση των αποφάσεων και της υλοποίησής τους
- την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και την λήψη μέτρων αναθεώρησης στο βαθμό που δεν υπάρχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- την αναθεώρηση κατευθύνσεων λόγω τροποποιήσεων του περιβάλλοντος (π.χ. ατυχηματικά συμβάντα, αποτελέσματα τεχνολογικής εξέλιξης κλπ)
- την κατάσχεση πολιτικών που εγγυώνται την δικαιοσύνη στην κατανομή βαρών σε περιόδους ή σε καταστάσεις μετάβασης (είναι προφανές ότι η εφαρμογή πολιτικών είναι κυβερνητική αρμοδιότητα)

Η παραπάνω πρόταση εξειδικεύει τις απαιτήσεις για τις ελλείψεις στα δίκτυα που διαπίστωσε ο Πρωθυπουργός.

Τα κριτήρια που θα πρέπει να τίθενται στην θεσμοθέτηση ρυθμίσεων αυτού του τύπου είναι:

- ▶ η διαχρονική σταθερότητα της λειτουργίας
- ▶ η ανεξαρτησία από τις εκάστοτε κυβερνητικές πιέσεις (αλλοίωση αποτελεσματικότητας)
- ▶ η ανεξαρτησία από τις εκάστοτε επιχειρηματικές πιέσεις, ιδιαίτερα σε ολιγοπωλιακά καθεστώτα
- ▶ η λήψη αποφάσεων με γνώμονα τον εθνικό σχεδιασμό και την κοινωνική βελτίωση.

Σε κάθε περίπτωση η θεσμοθέτηση ΦΟΡΕΑ για την ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ του ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ και των υποσυστημάτων του, αποτελεί ΑΜΕΣΗ ΑΝΑΓΚΗ και ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ καθώς η περαιτέρω ΟΛΙΓΩΡΙΑ θα έχει επιπτώσεις ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ, εκτός εάν η “ΟΛΙΓΩΡΙΑ” αποτελεί συνειδητή επιλογή ώστε να μειωθεί η ισχύς της ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ.

